

ASSAIG

Irene Muñoz: “Víctor Català no tenia res a veure amb Caterina Albert”

Muñoz ha editat i publicat el llibre 'Guaixant enrere', la qual forma part de la col·lecció Josep Pla de la Diputació de Girona i conté uns setanta escrits esparso i conferències de Víctor Català

 — Laura Tarrés | [Pidemont](#)
 @lauratarrés
06/02/2023 [Faves Tendres #158](#)

Conversant amb **Irene Muñoz i Pairet**, descobrireu que a **Víctor Català** li molestaven les etiquetes. “Víctor Català defugia qualsevol imatge categòrica. Era eclèctica i bevia de molts corrents diferents. No volia ser etiquetada com a modernista, tampoc com a feminista; volia ser lliure i viure sense imposicions”. Muñoz és llicenciada en filologia catalana per la Universitat de Girona i ben aviat serà doctora després de més de vint anys de recerca en el llegat de Víctor Català. És professora de secundària a l'Institut de Vilafant i professora associada a la Universitat de Perpinyà. Recentment, ha editat i publicat una obra que es titula *Guaixant enrere*, la qual forma part de la col·lecció Josep Pla de la Diputació de Girona. Aquest llibre conté uns setanta escrits esparso i conferències de l'escriptor escallenc, alguns d'ells publicats de forma inèdita, i que no formen part de les obres completes. El títol surt d'un article que va encarregar **Josep Maria López-Picó** a l'escriptora per exposar la seva visió del periodisme. Parlar amb Irene Muñoz sobre Víctor Català, ens permet endinsar-nos i descobrir l'efervescència i capacitat d'aquesta gran escriptora que va irrompre i sacsejar amb força el paradigma literari del segle XX, i que encara ressona en l'actualitat.

Irene Muñoz

Víctor Català es posiciona fermament en diferents escrits d'aquest llibre en contra de l'etiqueta feminista. Considera que el feminisme no és quelcom individual que un pugui guanyar-se sinó que es tracta d'una lluita col·lectiva. Tanmateix, du penjada al coll l'etiqueta i sovint li demanen col·laboracions en revistes, setmanaris o col·leccions feministes. Són un exemple les revistes *Feminal*, *Or y Granà* i la conferència que va fer amb el títol *El patrimoni dels defectes l'any 1922 a Barcelona, convocada per la Junta de Dames. Si la qüestió feminista no era la seva finalitat, quina era la lluita o causa que ella personificava envers el paper de les dones? Era conscient de la importància de les seves paraules o l'apoderament femení que estava causant?*

Víctor Català cercava la llibertat i per això era contrària a qualsevol etiqueta, fins i tot, la feminista. El 1958 escriu un poema que es titula *Aclarament*, on exposa la llibertat a través d'una au que vola lliure sense que ningú li imposi el camí que ha de seguir. Ella volia això, ser lliure, i per ser-ho calia que no es posicionés en cap causa social o activista. Malgrat això, la seva obra literària, és plena de càntics a favor del paper de la dona i penso que és justament això el que hem d'assenyalar, més enllà d'allò amb que ella es pogués sentir identificada. Víctor Català era una escriptora regeneracionista que denunciava molts actes misògins que vulneraven els drets de les dones. En aquests escrits el seu objectiu era remoure consciències i provocar un canvi de conducta social. En una entrevista del 1931 d'Anna Maria Sagi al diari *La Rambla*, diu: “Jo crec que la dona pot i deu fer tot allò que desitgi, en el camp social, mentre estigui capacitada per a fer-ho, tal com fa l'home”.

També cal tenir en compte el context en el qual ens situem i un cop aquí, preguntarnos: Quantes dones escriptores eren llegides a finals del segle XIX i principis del XX? Tot amb tot, la realitat és que Víctor Català fa un salt qualitatiu en la literatura catalana oferint un nou gènere amb els drames rurals.

Parlem de l'etiqueta d'escriptora aficionada en Víctor Català. *Guaixant enrere* és el resultat dels dos volums de correspondència de Víctor Català publicats l'any 2005 i l'any 2009. Ella conservava gran part de la seva correspondència amb la premsa, amants i companys d'ofici. Aquesta voluntat de preservar el que escriu confirma que era conscient de la seva vàlua com a escriptora.

Al llarg de la seva trajectòria literària, Caterina Albert, va construir un personatge sota el pseudònim Víctor Català. Aquest personatge era la seva identitat literària i no tenia res a veure amb la realitat i manera de ser de Caterina Albert i Paradís. Lluís Albert, el seu nebot, deia que se sorprenia moltíssim quan veia la seva tia escriure sobre temes tan turbulents i ombrívols perquè ell la reconeixia com una persona agradable, humana i molt afectuosa. Això demostra que eren dues persones totalment diferents. A més a més, a l'Arxiu Víctor Català de l'Escalà vaig trobar un poema que ella signava com a Víctor Català i entre parèntesis hi va escriure: «Víctor català i no Caterina Albert i Paradís».

Respecte a l'etiqueta d'escriptora aficionada que trobem en algun dels seus pròlegs i discursos, podem dir que aquesta declaració d'intencions només evidència una clara voluntat de fer la *captatio benevolentiae*. Segurament aquesta etiqueta que es posa a si mateixa és la conseqüència dels diferents disgustos públics que va patir, per una banda, el 1898 als Jocs Florals d'Olot quan va ser jutjada per la temàtica inapropiada de l'obra *La infanticida*. I, en segon lloc, l'any 1902, quan va publicar els *Drames Rurals* i alguns escriptors reconeguts com Carner i Maragall la van criticar pel fet de retratar el costat més fosc de la vida.

Des de l'any 2017 es pot consultar gran part de la seva correspondència a l'Arxiu Víctor Català de l'Escalà. Entre altres documents, hi ha un diari que va escriure durant la Guerra Civil i una gran quantitat de llibretes on ella apuntava absolutament tot el que escrivia, les ressenyes que li feien i les cites de premsa sobre la seva figura. Amb aquest fet, per tant, es fa evident que era plenament conscient de la seva vàlua com a escriptora i de la gran projecció que tindria al llarg dels anys. Ella volia deixar-ne constància; volia que un cop no hi fos present, pogués ser estudiada. En definitiva, era una escriptora que cuidava fins a l'últim detall, i per això, penso que quan s'identificava com a aficionada, era una opció per salvar-se de la crítica. Són mentides que projecta amb aquesta careta de Víctor Català.

Té espais de confessió envers aquest personatge?

El diari que escriu durant la Guerra Civil podria ser aquest espai de confessió, malgrat que ella només l'utilitza per reflexionar del context cultural de l'època i del que suposa escriure un diari. El lloc on la podem veure desenvolupar-se més en l'àmbit personal, podria ser a través de les cartes recollides a l'epistolari. Així i tot, ella no va voler deixar constància de la seva vida íntima i així ho hem respectat els que ens hem acostat a la seva figura.

Presentació del llibre “Guaixant enrere” a fal·loï de la sal de l'Escalà | Foto: Diputació de Girona

Víctor Català viu el modernisme, passant per un realisme negre, i allunyant-se del determinisme i naturalisme de Zola. Viurà la pugna dels noucentistes a primers de segle. Si contextualitzem la seva vida en la cronologia històrica del país, observem que va ser present en molts dels esdeveniments decisius de la cultura catalana i de la història d'Espanya. Com viurà ella aquesta evolució? I l'etiqueta de catalanista? Hem vist que en algun dels textos de *Guaixant enrere* també la defugia. Quina posició tenia respecte a la pàtria?

Caterina Albert i Paradís va néixer a l'Escalà l'11 de setembre de 1869 i va morir a l'Escalà el 27 de gener de 1966. Va viure tot el conjunt de canvis que van succeir al país. Provenia d'una família benestant i terratenent de l'Aix Empordà. A l'Escalà, s'acostava a parlar amb els masovers i pagesos de la zona per saber més sobre el món rural. Més endavant, a partir de 1907, s'implicaria en les excavacions arqueològiques d'Empúries. Els vint anys va perdre el seu pare, Lluís Albert Paradeda, polític republicà i federal que havia estat alcalde de l'Escalà i diputat provincial en diferents legislatures. Una altra figura cabdal en el nucli familiar seria l'àvia materna, Caterina Farrés, qui li transmetria l'amor per la lectura i les paraules. Caterina Albert va créixer en un entorn culte, que li permetria desenvolupar-se i adquirir un bagatge cultural que podria i continuaria cultivant al llarg de la seva vida.

Respecte a l'etiqueta que sovint exposava a les entrevistes com a dona reclosa a l'Escalà que no va sortir mai de l'Empordà, sabem segur que és mentida i que forma part d'aquest personatge que va inventar davant la premsa. Va viatjar molt, va estar a França diverses vegades, a Tunísia, i a Itàlia, molts cops. Paral·lelament, va viure durant llargues temporades d'hivern a Barcelona, en un pis que tenien llogat al carrer València, número 250, del barri de l'Eixample. Llavors, a l'estiu tornava a l'Escalà a la casa patril. Biogràficament, penso que Barcelona va ser molt important per ella per les relacions intel·lectuals que hi va tenir, però també ho va ser per tota l'oportunitat cultural que s'hi desplegava: teatre, cinema, òpera... En canvi, a l'Escalà hi tenia el seu niu, la casa familiar, i sobretot, les amistats que anaven a veure-la. També va ser una gran impulsora cultural a l'Empordà contribuint i donant suport als més joves per tirar endavant els seus projectes. De fet, en el discurs d'obertura de l'Ateneu d'Art i Cultura de l'Escalà del febrer de 1915 que hem publicat de forma inèdita en el llibre *Guaixant enrere*, es veu ben clara aquesta estima que té per la seva terra i la voluntat d'animar els joves escallencs en les seves iniciatives culturals.

Sobre la qüestió catalanista, podem dir que amb el pseudònim que escull, ja ens ho diu tot: victòria catalana. Víctor Català era defensor de la pàtria i així ho expressa en molts dels seus textos, tot i que, volgués defugir l'etiqueta de catalanista, com bé feia amb totes les altres. Cal dir que no va deixar mai de mostrar la seva admiració per les lletres castellanes. En aquest sentit, tenia molt bona relació amb el món hispà. També va escriure en llengua castellana.

Una anècdota que es destiïa en el pròleg d'aquest llibre és la visita de l'any 1965 d'un grup de noies guia que es presenten a casa seva per agrair-li que poguessin manllevar el seu nom a l'agrupament.

Aquesta és l'única gravació que tenim d'ella. Tenia una veu afectuosa. Li va fer molta il·lusió rebre aquestes noies. Es tractava d'un grup d'escoltes de Barcelona que van anar a casa seva per homenatjar-la i demanar-li si l'agrupament podia tenir el seu nom. Ella les anima a seguir fent país i les fa créixer el seu intel·lecte cultural. En aquesta gravació també parla de la seva família i els explica que si ella va poder dedicar temps a ser escriptora és perquè la seva família li va donar suport.

En els seus textos es dibuixa un clar interès per la llengua, les paraules i els parlars locals. La seva literatura és una influència i ella un referent cultural.

En una nota trobada a l'Arxiu Víctor Català, ella escriu: “el meu vicí és l'legrí”. La riquesa de la llengua de Víctor Català prové de la seva àvia Caterina Farrés i de l'entorn rural on viu. De fet, la família Albert té un gran vincle amb qüestions populars, fet que es transmet de generació en generació. Són un exemple la contribució que fan Caterina i la seva germana Amèlia quan transmeten al cançoner popular de Catalunya algunes de les cançons que no estaven recollides, o bé, quan el nebot de Caterina Albert publica l'any 1994 un cançoner popular de l'Empordà.

Víctor Català és i serà un clàssic universal perquè encara ara la seva obra és vigent. A Catalunya ha tingut una influència molt clara en escriptores posteriors. El mateix passa amb Rodoreda, totes dues serveixen de model per a futures generacions d'escriptors.

Des dels instituts i universitats s'ha ajudat molt a popularitzar la seva figura i obra sigui com a lectura obligatòria o com a referent cultural del segle XX. Posteriorment, aquests últims anys, estem vivint un gran esclat de Víctor Català a través de les adquisicions dels seus llibres, d'estudis, representacions de teatre o traduccions. Penso que d'alguna manera s'està fent justícia i s'està publicant més que mai; cosa que estic segura que a ella, la farà molt feliç.

La vocació d'Irene Muñoz cap aquesta escriptora neix els quinze anys quan la seva mare li recomana endinsar-se en el llibre de *Solitud*. Muñoz ha continuat estudiant i llegint Víctor Català fins al punt de rebre l'etiqueta de màxima coneixedora i estudiosa de la seva biografia. Des d'aquí, agraim la tasca i contribució que fa a la literatura catalana, així com, el seu interès per transmetre i difondre la figura de Víctor Català a través d'aquesta obra – *Guaixant enrere* – i de totes les que vindran properament amb la publicació de la tesi doctoral.

↓

Fes-te subscriptor de Núvol

Suma't al digital de cultura i gaudeix d'un munt d'avantatges

Participa en sortejos setmanals i guanya llibres

Rep la revista anual en paper

Accedeix a la Biblioteca del Núvol

Aconseguix descomptes culturals

Subscriu-t'hi ara!

[Irene Muñoz](#) | [Víctor Català](#)

COMENTARIS

→ Inicia sessió per deixar un comentari

TAMBÉ ET POT INTERESSAR

Crítica
Tres maletes i tres veritats
 — Gemma Sanz Serra

Vet ho aquí
El somni complet de Jesús Serra
 — Bernat Puigobella

El món no ens espera
El nom de la missió
 — Bernat Romani

PANTALLA BARCELONA

EN PORTADA

Opinió
Contra la indiferència
 — Xavier Camyada

Crítica
La insurrecció corporal de Maria Coma
 — Agus Izquierdo

Última hora
Mont Plans, Premi Margarida Xirgu 2023
 — Núvol

EL MÉS VIST

1 **Ustrell, Rosel i com no enyorar el FAQS**
 — Joan Burdies

2 **Torna el Premi Núvol de Contes**
 — Núvol

3 **Albert Einstein: el violinista, no el científic**
 — Berta Coll i Bosch

4 **El català és una llengua ridícula?**
 — Enric Gomà

5 **Sabem que tens una aventura**
 — Marta Portnou

